Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פ ע ס ט
רעטטיגגאססע נר׳ 7,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.
פרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

יידישע
פעסטער צייטונג
(דאָננערסטאג-אויסגאבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט
צווימאל וואָכענטליך
אונד קאָסטעט פֿיר
עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פֿיערטעל-„ 2 „ „

פֿיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פֿיערטעל-„ 2 „ 25 „

א נ נ א נ צ ע ן
אונד [illegible] פריוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פֿער 6 שפאלטיגע פעטיט-צייללע בערעכנעט.

Nr. 12, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, ו אדר ה׳ת׳ר׳ל׳ה׳. | Pest, den 11. Feber 1875.

דיא באָרשעט-פֿערהאנדלונגען

אים אונגארישען רייכסטאגע.

V.

דער רעדע-שטורם האט זיך אויך מאנטאג אונד דיענסטאג נאך ניכט געלעגט, ער וויטהעטע נאך אימער פֿארט אונד דראָהטע אללע מיניסטער אונד אללע פארטייען מיט זיך פֿאָרטצורייסען. פֿיר מאָנטאג גלויבטע מאן שאָן דיא אבשטימונג פֿיר געווים פֿאָרנעהמען צו קאָננען אונד עס האטטע אויך אללגעמיין געהייסען, דאס זיא בערייטס ערפֿאָלגט איזט: אבער וויא דארף איינע אונגארישע באָרשעט-פֿערהאנדלונג זאָ שנעלל ענדען? זיא מוס וועניגסטענס זאָ לאנגע דויערן ביז אללע קעהלען דעם שפרעכענס שאָן מידע זינד.

וויא וויר אין פֿאָריגעם בלאטטע מעלדעטען, האט דיא דעאק-פארטייא זאנטאג אבענד איינע קאָנפֿערענץ אבגעהאלטען אונד אין דיעזער ריכטעטע מיניסטער-פרעזידענט ב י ט ט אָ אן דיא פארטייא פֿאָלגענדע וואָרטע: „זייט דער רעדע דעם העררן טיסאָ האט זיך דיא שטעללונג דער פארטייא גאנץ פֿערענדערט. עס איזט דאהער מיינע פֿפֿליכט, היער מיינע מיינונג צו זאגען. וויר האבען פֿאָר אונס איינע פארטייא-קריזיס, וועסהאלב אויך איינע מיניסטער-קריזיס ענטשטעהען מוס. שאָן דאמאלס אלס איך דאס געגענווערטיגע מיניסטעריאום צוזאממענשטעללטע, וואוסטע איך, דאס דיעזעס נור איין איבערגאנגס-מיניסטעריאום פֿאָן קורצער דויער איזט. אין דיעזער מיניסטער-קריזיס דירפֿען וויר אבער ניכטס ענטשיידען, זאָנדערן נור דער קאָניג זעלבסט. — איך ערזוכע דאהער דיא פארטייא, דען באָרשעט-פֿערהאנדלונגען דורך דיא בעוויללינגונג דעס באָרשעטס באלד איין ענדע צו מאכען, דאמיט איך באלד נאך ווין צום קאָניג רייזען קאָננע, וועלכער היער איינע ענטשיידונג טרעפֿפֿען ווירד. נאטירליך ווירד זאָדאנן ביז צור ערנעננונג דעס נייען מיניסטעריאום׳ס קיינע רייכסטאגס-פֿערהאנדלונג שטאטטפֿינדען.“ —

אויך אין דער מאָנטאג-זיטצונג דעס אונגארישען רייכסטאגעס האט מיניסטער-פרעזידענט ב י ט ט אָ איינע גראָסע רעדע געהאלטען.

צוערסט שפּראך ער געגען דען רעכטען דעפוטירטען פערעני, וועלכער פֿאָריגע וואָכע דורך זיינע רעדע דיא איינענע פארטייא בעשימפֿפֿטע. (דיא רעדע פֿאָן פערעני האבען וויר אין פֿאָריגעם בלאטטע געבראכט) ער זאגטע: ווענן מאן זיינער אייגענען פארטייא זאָ אבטרינניג ווירד, זאָהייסט דאס איינע גראָסע שמוטצערייא. דאנן דריקטע ער אויך זיינע פֿריידע דאריבער אויס, דאס טיסאָ איינע זאָלכע פֿריעדענס-רעדע געהאלטען האטטע, דענן דאדורך איזט דיא שיידעוואנד צווישען דען ביידען פארטייען פֿערשוואונדען.

נאך דיעזער איינלייטונג זאגטע ביטטאָ: „אים פֿערלויפֿע דער באָרשעט-פֿערהאנדלונג וואורדען געגען אונס דרייא פֿאָרווירפֿע געמאכט, וועלכע איך נון ווידערלעגען וויל.

ד ע ר ע ר ס ט ע פֿאָרוואורף וואר, דאס וויר מיט איינעם נייען פֿערבעססערונגס-פלאנע ניכט איינמאל נאך דען אנפֿאנג געמאכט האבען. עס פֿרייט מיך, דאס יעטצט וועניגסטענס שאָן אויך הערר טיסאָ צור איינזיכט געקאָממען איזט, דאס מאן פֿיר יעטצט אן דיא ענדערונג אונד פֿערבעססערונג דעם 1867-ער אויסגלייכעס ניכט מעהר דענקען דארף. (אלס נון הערויף דיא אייסערסט-לינקען איינווענדונגען מאכטען, ווענדעטע זיך ביטטאָ צו איהנען אונד זאגטע:) יא, מיינע הערען, דאס פֿאָלק זעלבסט האט הייטע קיינע לוסט געגען יענען אויסגלייך איינצוטרעטען, דענן דא העטטען וויר איינע רעוואָלוציאָן, וועלכע אונס מעהר קאָסטען קאָננטע אלס איינע שטייער-ערהאָהונג! מאן ווערדע זיך איבערצייגען, דאס דיא גאנצע אונגארישע בעפֿאָלקערונג בייא דען וואהלען דען אויסגלייך ווידער בילליגען ווערדע.

נון מיינען אבער אנדערע, דאס וויר ניכט נור הינזיכטליך עסטעררייכס, זאָנדערן אויך דעם אייגענען לאנדעס, מאנכע גוטע אונד פֿערבעססערטע איינפֿיהרונגען העטטען פֿאָרנעהמען זאָללען, אונד מאן צירנט אונס דאהער, דאס וויר מיט גאר קיינעם פלאנע אויפֿגעטרעטען זינד אונד דאס וויר גאר קיינע בעשטיממטע ריכטונג פֿאָר אונס האבען. דיעזע פֿאָרווירפֿע זינד אונגערעכט. וויר האבען שאָן צו בעגינן דער רייכסטאגס-זיטצונג געזאגט, דאס וויר נ א ך דער רעגעלונג דער געלד-פֿערהעלטניססע, אין אונזערע לאנדעס-פֿערוואלטונג פֿיעלע פֿערבעססערונגען איינפֿיהרען, אינדעם וויר פֿאָר אללעם מעהרערע פֿערוואלטונגס-אנגעלעגענהייטען, וועלכע ביז יעטצט פֿאָן דער רעגיערונג פֿערוואלטעט וואורדען, דען קאָמיטאטען איבערלאססען ווערדען, וואָפֿיר דיא קאָמיטאטס-בעהאָרדען פערזאָנליך פֿעראנטוואָרטליך זיין זאָללען. —

אונזער גרונדזאטץ וואר: פֿאָר אללעם מיססען דיא געלד-פֿערהעלטניססע פֿערבעססערט ווערדען אונד דאנן ערסט קאנן מאן מיט נייען פלאָנען קאָממען; דאס וויר אבער ניכט גלייך מיט איינעם נייען פֿערוואלטונגס-פלאנע אויפֿגעטרעטען זינד, האטטע זיינען גרונד אין דען צעררישטעטען פארטייא-פֿערהעלטניססען, וואָ מאן אויך איינע שטארקע מעהרהייט ניכט האָפֿפֿען קאָננטע. אונטער דיעזען פארטייען וואורדען נור הינטערגעדאנקען געזוכט, נור פערזאָנליכע אינטערעססען, זאָ דאס מאן מיט קיינערלייא בעראטהונג פֿאָרווערטס קאָממען קאָננטע. זאָ צום ביישפיעל ווירד דאס שטייער-געזעטץ שאָן זייט דרייא מאָנאטען פֿערהאנדעלט, אָהנע עס ערלעדיגט צו האבען. יעדער האט בערייטס דיא נאָטהווענדיגקייט דער שטייער-ערהאָהונג אנערקאננט אונד בייא מאנכען שטייער-גאטטונגען גיבט יעדער צו, דאס זיא אנגענעהמבאר זייען, אונד דאך וואורדען זיא נאך ניכט אנגענאָממען, טראָטצדעם זיא שאָן אונס אויך ביז יעטצט הונדערט-טויזענדע העטטען איינברינגען קאָננען. — אונד וויא ווערע עס ערסט, ווענן וויר מיט נייען פֿערוואלטונגס-פלאָנען אויפֿגעטרעטען ווערען? דא העטטע יעדער זיינע אייגענע מיינונג אונד דיא פֿיעלען רעדען ווירדען גאר קיין ענדע נעהמען. וויא פֿיעל געגענשטענדע וואורדען שאָן אין דיעזע באָרשעט-פֿערהאנדלונגען געצאָגען, טראָטצדעם זיא גאר ניכט היעהער געהאָרען? אונטער זאָלכען אונגעזונדען פארטייא-פֿערהעלטניססען קאָננטע קיינע רעגיערונג מיט נייען פלאָנען אויפֿטרעטען!

דער צ ו ו י י ט ע פֿאָרוואורף וואר, דאס וויר אונס נור אויף דיא שטייער-ערהאָהונג פֿערלעגען, אָהנע אויך דאפֿיר צו זאָרגען, דאס דיא געלד- אונד קרעדיט-פֿערהעלטניססע דעס פֿאָלקעס פֿערבעססערט ווערדען אונד נאטירליך ווירד היער איממער דאס בעריהרט, דאס וויר נאך פֿיר קיינע זעלבסטשטענדיגע אונגארישע צעטטעל-באנק געזאָרגט האבען.

אויך דיעזער פֿאָרוואורף איזט אונגערעכט אללעס, וואס דיא רעגיערונג אונטער זאָלכען פֿערהעלטניססען צור פֿערבעססערונג דער געלד-פֿערהעלטניססע דעס פֿאָלקעס טהון קאָננטע, האט זיא געטהאן. דאס וואוכערן קאנן ניכט זאָ לייכט אבגעשאפֿפֿט ווערדען, דיא רעגיערונג מוסטע נור דאפֿיר טראכטען, דען נאָטה-ליידענדען קאָמיטאטען בילליגעס געלד צוקאָממען צו לאססען. (היער רייפֿען דיא אייסערסטען לינקען: „וויל דיא וואהלען העראנריקען, גיבט מאן דען וועהלערן בילליגעס געלד!“) —

וואס נון דיא באנק-פֿראגע בעטריפֿפֿט, זאָ וויים עס יעדער, דאס ווענן מאן פֿאָרטוועהרענד מיט דעם לייהען צו טהון האט, זאָ קאנן מאן אן דיא ערריכטונג איינער באנק ניכט דענקען. איין שטאאט קאנן נור דאנן אן איינע באנק דענקען, ווענן זיינע געלד-פֿערהעלטניססע שאָן געאָרדנעט זינד.

דיא מעהרהייט דער הערען דעפוטירטען אין דיעזעם הויזע זינד גרונדבעזיטצער אונד טראָטצדעם דיא רעגיערונג אין דען לעטצטען יאהרען זאָ פֿיעל גוטעס פֿיר דיא גרונדבעזיטצער געטהאן האט, זאָ וואָללען געראדע דיעזע זיך קיינען קרייצער צור שטייער-ערהאָהונג קאָסטען לאססען, דאס איזט ליידער נאך איממער דיא אלטע אונגארישע בויערן-פאָליטיק, וועלכע דאהין לויטעט: „וויר צאהלען קיינע שטייער (nem adózunk)!“

דער ד ר י ט ט ע פֿאָרוואורף וואר, דאס וויר ניכט דאהין געווירקט האבען, דאס דיא פֿיעלען געמיינזאמען מיליטער-אויסגאבען פֿערמינדערט ווערדען זאָללען. יעדער ווירד וואָהל איינזעהען, דאס זיך היער פֿיעלעס ניכט ערשפּארען לאָסט אונד דאס ווענן גאנץ איראָפּא ריסטעט, זאָ קאָננען וויר מיט דער אברישטונג דען אנפֿאנג ניכט מאכען.

„געעהרטעס הויז! (זאגטע ביטטאָ ווייטער) עס זינד היער צווייא אנזיכטען. דיא איינע לויטעט: מאן מאָגע ז אָ פֿ אָ ר ט דיא פֿערבעססערונג דער לאנדעס-פֿערוואלטונג פֿאָרנעהמען אונד ביז דיעזע פֿערבעססערונגען פֿריכטע טראגען ווערדען, מאָגע מאן זיך א י י נ ס ט ו ו י י ל ע ן ווידער לייהען; אונזערע אנזיכט לויטעט ווידער אומגעקעהרט: מאן מאָגע זיך ניכט מעהר לייהען, זאָנדערן זאָפֿאָרט דיא ש ט י י ע ר ערהאָהען, וועלכע ערהאָהטע אייננאהמען ביז צור פֿערבעססערונג דער לאנדעס-פֿערוואלטונג גענינען ווערדען, דענן ביים לייהען שעדיגען וויר אונזערען קרעדיט אונד מיססען דאנן מעהר פּערצענטען צאהלען אלס דיא שטייער-ערהאָהונג בעטראָגט.“

„ערסט דאנן, ווענן אונזערע עקסיסטענץ דורך דיא שטייער-ערהאָהונג געגרינדעט ווערע, העטטען וויר צו פֿאָלגענדען פֿערבעססערונגען געגריפֿפֿען: וויר העטטען דיא פֿערוואלטונג אונד דאס געריכטס-וועזען פֿערבעססערט אונד ביללינער געמאכט. וויר העטטען נאך אונד נאך דיא שטאאטס-גיטער אונד אויך דיא אייזען- אונד קאָהלען-ווערקע פֿערקויפֿט. וויר העטטען אויך דאפֿיר געזאָרגט, אונזערע איינקינפֿטע ביים טאבאק צו פֿערמעהרען. וויר העטטען זאָדאנן דיא באנק-אנגעלעגענהייט אין אָרדנונג געבראכט, וויר העטטען דען צאָלל- אונד האנדעלס-פֿערטראג מיט עסטערייך דאהין פֿערבעססערט,

אונד דאס אבדאנקונגס-געזוך דעם געגענ-ווערטיגען מיניסטעריאום'ס איינצוריייכען, דאמיט דער קאניג איין נייעס מיניסטעריאום ערנעננע, אין וועלכעם אויך טיסא איינע מיניסטער-שטעללע בעקאממט. —

אין דער הייטיגען רייכסטאגס-זיטצונג גאב ביטטא דיאזעלבע ערקלערונג אונד ערזוכטע פאר אללעם אום דיא אננאהמע דעם באדשעט'ס, וועלכעם נון אויך מיט שטיממען-מעהרהייט אנגענאממען ווארדע. —

פערלאזונגען

1) דער טירקען-לאזע.

בייא דער אם .1 פעבער 1875 פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאזע ווארדען פאלגענדע נוממערן מיט דען בייגעזעטצטען טרעפפערן געצאגען: אונד צוואר פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 300000 פראנקס אויף נר' 383368 — אונד דער צווייטע טרעפפער מיט 25000 פראנקס אויף נומ' 1706512 ; — פערנער געווינגען יע 10000 פרקס'נר' 1254787 195908 ; יע 2000 פראנקס נומ' 5504 375619 713345 1531382 1555262 1585831 ; יע 1250 פראנקס נר' 97604 167272 1460087 1033971 748310 732921 422149 366764 243618 1706513 1921181 1956909 ; יע 1000 פראנקס נר' 79112 494218 363370 302078 266906 160418 140391 123341 1182486 1164830 1151401 732924 713344 588128 517312 1531381 1520318 1460086 1402267 1350671 1278830 1972262 1972261 1759285 1581198 1576286 1555261 .135810

2) דער זאלצבורגער-לאזע.

בייא דער אם 1-טען פעבער 1875 פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאזע ווארדען פאלגענדע נוממערן מיט דען בייגעזעטצטען טרעפפערן געצאגען : אונד צוואר פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 10000 גולד. אויף נומ' 48942 ; — דער צווייטע טרעפפער מיט 1000 גולד. אויף נומ' 38586 — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 500 גולד. אויף נר' 80995 ; פערנער געווינגען יע 100 גולד. נר' 24702 35640 46342 50143 אונד. .68721

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

ווייצען, טהייס-ווייצען 89-פפינדיגער 5'35 גולד. — פעסטער 88½-פפינדיגער 5,40 גולד. — באנאטער 87½-פפינדיגער 5.15 גול' אללעס פער דרייא מאנאטע אונד פער צאלל צענטנער.

קוקורוץ נייער 2.95—3 גולדען פער צאלל-צענטנער אונד פער קאססא.

קארן 80-פפד. 3.70—3'80 גול.

האפער 2.05—2.1? גולדען פער 50פפד. —

גערסטע מאלץ-ווארע 2'65—3 גולדען, פוטטער-ווארע 2.50 גולדען פער 72 פפד.

ווייצען נענען דיא סארינע פרייז-נאטירונג זינד דיא היישיגען פרייזע אום ניכטס געשטיענען. — פער פריה-יאהר 4'62—4,65 גולדען.

האפער פער פריה-יאהר 2.08—2,09 גול.

קוקורוץ פער מאי-יוני 3'31—3.33 גולד.

מעהל-פרייזע (פער וויענער צענטנער זאממט זאק, פרייא אב פעסט) : נומ' 0 : 13 גולד. — קר., נומ' 1 12 גולד. 50 קר., נר' 2 : 12 גולד. — קר., נר' 3 : 11 גול. 30 קר. נר' 4 : 10 גולד. 30 קר., נר' 5 : 9 גולד. 30 קר., נר' 6 : 7 גולד. 80 קר., נר' 7 : 6 גול. — קר., נר' 8 : 5 גולד. 20 קר., נר' 8½, 4 גולד. 60 קר., פיינע קלייע 2 גולד. 55 קר., גראבע קלייע 2 גולד. 35 קר.

הילזענפריכטע: גראסע ווייסע באהנען 5¼—5½, צווערגעל 6¼, לינזען 5 — 7 גול. פער צטר. ? גרויער מאהן 11 גולד., בלויער 13 גולדען פער מעטצען. — הירזע-ברייין 5¾, גולד' פער צאלל-צענטנער. הירזע (קאלעש) 3—3'15 גולד. — פער 82 פפד. לייגזאמען 11¼—11½ גולד. פער 150 פפד. האנפזאמען 2.65—2.90 גולדען פער 60 וויענער פפונד.

ערדעפפעל: מיטטלערע זאק-ווייזע 1 — 1,20 גול. פרימא 2—2.80 גול' פער וויענער צטר.

שפיריטוס נייע מעטהאדע 42—43½ קר. פרעס-העפע-ווארע 44½—45 קר.

אונשליטט (חלב), קערן-אונשליטט 27½—28 גול.

צוועטשקען, אונגארישע 12—14½ גול.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 14 — 15 גולד.

האניג געלייטערטער 23.50, ווייסער 24.50 גולד.

וואכס, ראזענויער 81—88 גולד', בעססערער 95—96 גולדען. —

ריבאל ראהעס 16—16½, ראפסעל-ראפפינירטעס 18½—19, האנפאל 16 גולדען.

מאהאר 4½—4½ גולדען פער מעטצען.

וויקען 6 גולדען פער מעטצען.

ווייגשטיין האכגרעדיגער 34 גולד.

קלעעזאמען: אונגארישע לוצערנע 27 — 28 גול. גרייטערטער 32- 34, ראטהקלעע 30—31 גול.

ריבזאמען 28—30 גולדען.

ניססע 7—8 גולד. —

פאפריקא: אונגארישער פרעפארירטער 28—30 שאטטען 55—60 גולדען.

קנאפפערן : אונגארישע פרימא 22½—23 גולדען פער קיבעל.

ליים 28—30 גולדען.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 4-טען ד.מ. היער אבגעהאלטענען וואכען-מארקטע ווארדען פערקויפט 686 אכסען דאס פאאר פאן 135 ביז 375 גולד' 368 קיהע דאס פאאר פאן 75—200 גולדען, 232 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 70—160 גולד. — שטיק שאפע פער צטר צו — גולד. — רינדפלייש פער צענטנער 24 גולד. — קר. ביז 28 גולד. — קר.

שאפפעללע, דייטשוואללינע צו 3.60—4,20 גולדען פער פאאר, סערבישע צו 130—142 גול. באטשקער אונד באנאטער לייכטע צו 130 — 140 גולדען, שווערע צו 150—155 גולדען. זיעבענבירגער צו 140—145 גולד. אללעס פער 102 שטיק.

רינדס-הייטע אויסגעהארנט אונד טראקען 58—62 גולדען.

שאפוואללע. אין דער פערגאנגענען וואכע ווארדען 700 צענטנער פערקויפט אונד צוואר 160 צטר. פיינע טוכוואללע צו 125 גולדען. 60 צטר. מיטטעל-קאממ-וואללע צו 98 גולד. אונד 120 צטר. זאנד-איינשור צו 68 גולד.

וויענער פרייזע.

ריבאל 17¼ גולד. ליינאל 19¾ גולד.

פעטראלעאום 11¼—11½ גולד.

שפיריטוס: פרוכט-שפיריטוס 43½ קר.

ווייצען, פערקויפט 30000 צטר. פרייזע אום עטוואס נעפאללען, אונגארישער 86 — 87 פפד. 5 גולדען אב וויען פער צטר.

קארן סלאוואקישעס 80-פפינדיג אב וויען 4.10 גולדען פער מעטצען. —

האפער אונגארישער אב וויען 50—52-פפד. 2.24—2.44 גול' פער מעטצען.

קוקורוץ באטשקער אב וויען פער מעטצען 3.20 גולד.

גערסטע סלאוואקישע אב טארנויין 72-פפד. 3.42 גול' פער נארד עסטערייכישע מעטצען.

לאטטא-ציעהונג פאם 6. פעבער 1875.

וויען 70 13 5 51 58

פעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאנקורז.

אין דער איזראעליטישען ארטהאדאקסען געמיינדע הידאלמאש (זיעבענבירגען) איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק, דער מיט צייגניססען מאנשי יראים מגאוני זמנינו נ"י פערזעהען אונד צוגלייך איין גוטער בעל תפלה אונד בעל קורא איזט, מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פאן 350 גולדען ע. וו. פרייער וואהנונג, נעבסט נעבענאיינקינפטען ביזם א' דר"ח אייר הבע"ל, צו בעזעטצען. — בעווערבער האבען צור פראבע, לענגסטענס ביז פורים הבע"ל, צו ערשיינען.

HERSCH DAVID, Vorsteher.
Hidalmàs (Siebenbürgen.)

קורז-טאבעללע 6 פעבער

	fl.	kr.
פעסטער קאממערציאל-באנק	743	—
פעסטער נעזערבע-באנק	355	—
פראנקא-אונגארישע	57	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	50	—
אפנער קאממערציאל-באנק	153	—
לאנדעס צענטראל-שפארקאססע	87	75
אפנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פאטערלענדישע	2305	—
פעסטער פארשטעדטישע	41	50
פעסט-אפנער הויפטשטעדטישע	153	—
דעסטא צווייטע עמיססיאן	—	—
פאנדשיינע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	87	—
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פערצענט	79	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פערצענט	86	50
דעסטא צו 6 פערצענט	87	75
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	87	75
קעטטען-בריק-אקציען	85	50
נארד-אסט-באהן	114	—
אלפאלד-פיומאנער	128	50
אונגארישע אסטבאהן	53	75
טהייס באהן	186	50
זיעבענבירגער באהן אקציען	25	50
קאשוי-אדעבערגער באהן אקציען	126	50
פראנץ-יאזעפ'ס באהן אקציען	178	25
קארל-לודוויג-באהן אקציען	234	—
לעמבערג-טשערנאוויץ-יאסי באהן	143	—
קרעדיט-אקציען	219	—
באנק-	957	—

	fl.	kr.
פאלפפי צו 40 גולדען ק. מ.	26	50
קלארי צו 40 " "	—	—
סט. גענאיס צו 40 " "	—	
אפנער צו 40 " "	26	—
ווינדישגרעטצער צו 20 גולדען ק. מ.	21	—
וואלדשטיין צו 20 " "	21	—
קעגלעוויטש צו 10 " "	13	75
רודאלפפלאזע צו 10 " "	13	75
פאניסלויער צו 20 " "	15	25
אינסברוקער לאזע	17	25
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	—	—
קראקויער לאזע	16	25
טירקען לאזע	53	50
דעסטא 120 פראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פרעמיען-לאזע א 100 גולדען	82	75
דעסטא צו 50 גולדען	82	25
וויענער-לאזע	104	—

ווערטה-פאפיערע.

	fl.	kr.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	50
טעמעשער-באנאטער	76	75
זיעבענבירגישע	75	75
גאליציישע	84	75
בוקאווינער	82	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	96	50
ווייגצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	73	75
פעסטער שטראסען-באהן	248	50
אפנער שטראסענבאהן	76	—
מוניציפאל-באנק	24	—
אנגלא-באנק I. עמיסיאן	19	—
אונגארישע באדען-קרעדיט	69	50
שפאר- אונד קרעדיט-פעראיין	51	50
אונגארישע קרעדיט-באנק	195	50

באללענ-מעהל

	fl.	kr.
נוממער 0	23	—
" 1	22	10
" 2	21	20
" 3	20	—
" 4	18	20
" 5	16	50
" 6	13	60
" 7	10	60
" 8	9	20
" 8½	8	15

געלד-קורז

	fl.	kr.
זילבער-אגיא	105	80
דוקאטען	5	25
עסטערריייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	8	90
נאפאלעאנדאר	8	90
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	64
רוסישע רובעל	1	54

לאזע.

	fl.	kr.
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	139	50
דעסטא צו 50	129	50
1860-ער גאנצע לאזע	109	90
דעסטא פינפטעל	113	75
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	104	75
1839 ראטהשילד-לאזע גאנצע	273	—
דעסטא פינפטעל	247	—
קאמא רענטענשיינע	20	—
קרעדיט-לאזע	165	—
טריעסטער לאזע פער 100 גולדען	109	—
טריעסטער לאזע פער 50	53	50
דאנוי-דאמפפשיפפ-פאהרט-לאזע	94	50
סאלם צו 40 גולדען	33	50

פראדוקטפרייז-טאבעללע

פריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאלל-צטר
ווייצען, באנאטער	85	4.65—4.75
" "	86	4.80—4.85
" "	87	4.85—4.90
" "	88	4.95—5,05
" "	89	5.05—5.10
" "		
" טהייס	85	4.75—4.85
" "	86	4.95—5.—
" "	87	5.05—5.10
" "	88	5.10—5.20
" "	89	5.20—5.25
" "	—	—.—.—
" פעסטער באדען	85	4.70—4.80
" "	86	4.85—4.90
" "	87	4.95—5.—
" "	88	5,05—5.15
" "	89	5.15—5.20
" "	—	—.—.—
" וויעסעלבורגער	85	4.80—4.90
" "	86	4.95—5.05
" "	87	5.10—5.15
" "	88	5.20—5.25
" "	89	5.25—5.30
" "	—	—.—.—
		פער מעטצ'
קארן	80	3.80—3.85
גערסטע מאלץ	72	3.10—2.70
" פוטטער	72	2.60—2.50
האפער	50	2.05—2.10
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	3.10—3.05
אנדערע גאטטונג	צענטנער	2.95—2.90
הירזע	75	3.10—3.—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

„מאַן מאַכט דער אונגאַרישען רעגיערונג דען פאָרוואורף, דאס זיא זייט 1867 גאר ניכטס פיר דאס לאנד געטהאן האט. איזט דענן דאס ווירקליך וואהר? איך וועניגסטענס קעננע פיעלע געגענדען, דיא פאָר מעהרערען יאהרע בלאָס זומפּפיג וואַרען, אבער שפּעטער ליעס דיא רעגיערונג דאס וואססער אבלייטען, אונד וואָ פריהער בינזען אונד ראָהר געוואַכסען זינד, דאָרט איזט היינטע דער שאָנסטע ווייצען אנגעבויט. דיא פיעלען אייזענבאהנען קאָסטען אונס וואָהל יעהרליך 15 ביז 20 מילליאָנען, דעם לאנדע אבער האבען זיא איינען נוטצען פאָן הונדערטען מילליאָנען איינגעבראַכט."

„דיא היינטיגען יונגען לייטע וויססען ניכט מעהר, וויא פיעל מאַן פאָר צייטען שטייער צאהלטע, אבער איהרע עלטערן מאָגען איהנען דאס ערצעהלען, וויא זיא איינסט דען פינפטען טהייל איהרער פעכסונג אבגאַבען, 52 ראָבאָטט-טאַגע מיט בעשפּאננונג אונד לאַנגען פוהרען לייסטעטען, אויך דער לעטצטע גערטנער וואר פערפּפליכטעט, 12 ראָבאָטט-טאַגע צו לייסטען, זיא צאהלטען רויכפאנג-געלד, צאהלטען קאָמיטאַטס- אונד לאַנד-שטייער אונד מוססטען זעלבסט צור צייט דער גראָסטען ארבייט געגען איינע גערינגע טאַקסע פאָרשפּאנן ביישטעללען!"

„מאַן מאַכטע אונס דען פאָרוואורף, וואַרום וויר געראַדע נור דיא איינקאָממען-שטייער אונד ניכט ליעבער דיא פערצעהרונגס-שטייער ערהאָהען? מיינע הערען, ווער דאס זאגט, דער פערשטעהט קיינע פאָלקסווירטהשאַפטס-לעהרע! ווענן מאַן דאס בראָד אונד פלייש צו שטאַרק בעשטייערט, דאנן ווירד דער ארמע מאַנן עבענזאָגוט בעשטייערט וויא דער רייכע, וואס איין גראָססעס אונרעכט איזט — אונד דעם וואָהלהאבענדען איזט עס וויעדער איינערלייא, אָב ער טעגליך 10 קרייצער פיר פערצעהרונגס-ארטיקעל פיר זאַלץ, פלייש אונד ווין בעצאהלט — אָדער אָב ער אויף איינמאַל 36 גולדען אין פיערטעליעהריגען ראַטען אלס איינקאָממען-שטייער צאהלט!"

„דיא הערען שטייער-פיינדע בעטראַכטען דיא שטייער אלס „אָפּפער". דיעזער אויסדרוק איזט פאַלש, דיא שטייער איזט איינע „פפליכט"-צאהלונג פיר דען שוטץ, וועלכען אונס דער שטאַאט צור זיכערונג אונזערעס אייגענטהומס אונד צור ערהאַלטונג אונזערעס לעבענס געוועהרט."

„נון וויל איך צום שלוסע איבער מיך זעלבסט שפּרעכען: יעדער אים הויזע וויים עס, דאס איך מיך נאָך דיעזער מיניסטער-שטעללע ניכט געריססען האבע. אויך האבע איך מיך נאָך פאָר ניעמאַנדעם געריהמט, דאס איך אללייך דער הייל-קינסטלער בין, וועלכער דאס לאַנד רעטטען קאַנן. איך זאגטע עס אָפט, איך וויים קיין אנדערעס מיטטעל אלס שטייער-צאהלען."

„יעדער וויים עס, דאס איך מיך צום שלוסע דעם פאָריגען רייכסטאַגעס פאָם פּאָליטישען ווירקע גאנץ צוריקציעהען וואָללטע. — איך בין צו אלט אונד איין אלטער סאָלדאט קאַנן מעהר ניכט גוט קעמפּפען, דאנן האבע איך שאָן דאמאלס איינגעזעהען, דאס וויר אין דיעזע לאגע געראַטהען ווערדען. — נון בין איך דעננאָך פאָריגעס יאהר ביינאהע מיט געוואַלט אינס מיניסטעריאום געצערט וואָרדען. יונגע מעננער וואָללטען דיעזע מיניסטער-שטעללע ניכט אננעהמען, וויל זיא איהרע שאָנע צוקונפט ניכט אויפ'ס שפּיעל זעטצען וואָללטען, דענן יעדער זאה דאמאלס איין, דאס דיעזעס מיניסטעריאום שאָן נאָך קורצער צייט פאַללען ווירד אונד וואָבייא אויך דאס פאַללען דעם שטאַאטעס אין געפאהר שטאַנד. איך מוסטע נון דער זינדענבאָק זיין אונד מוסטע וועגען מיינעם איבערטריטטעס צור רעכטען פּארטייא דיא ביטטערסטען פאָרווירפע האָרען. איך ציטטערטע שאָן דאמאלס, דאס אונטער מיינער פירמאַ, אונטער מיינער רעגיערונג, דער שטאַאטס-באַנקעראָטט איינטרעטען קאָננטע. מיינע פערזאָן, וועלכע פריהער דאָך מעהר בעליעבט וואַר, האטטע זיך נון צאָרן אונד האס ערוואָרבען, בעזאָנדערס זייטדעם איך אלס הייל-מיטטעל נור דאס שטייער-צאהלען אנגעגעבען האבע. — אללייך וואס טהוט'ס? איך בין אלט אונד שטעהע אללייך אויף דער וועלט דא: איך האבע ניעמאַנדען, פיר דען איך ציטטערן מיסטע. איך בין איין בעיאהרטער מאַנן, אויף דיא צוקונפט רעכנע איך ניכט מעהר."

„איך דאנקע מיינעם געעהרטען פריינדע טיסאָ, דאס ער מיך זאָ שאָנונגס-פאָלל אנגעגריפפען האט, אויף דיא איבריגען פערזאָנליכען אנגריפפע וויל איך ניכט אנטוואָרטען, איך וויים עס, וויא גערנע מאַן היער שטייער צאהלט. אלס מאַן איינסט אין סאַטהמאַר פאָן שטייער-ערהאָהונג שפּראַך, דא קאַמען דיא טשענגערער בויערן מיט איהרען בלייאַשטאָקען אונד האבען דיעזע ערהאָהונג ניעדערגעשלאַגען."

„נון געעהרטעס הויז! איהר האבט יעטצט מעהרערע פּלאַנע אונד אויך מיינען פּלאַן געהאָרט! וועהלעט צווישען דען פיעלען פּלאַנען דען בעסטען פּלאַן אויס, אבער דיעזע וואַהל מוס שנעלל געשעהען, דענן זאָנסט ווירד עס צו שפּעט!"

אין דער געסטריגען זיטצונג האבען איניגע אייסערסט לינקע איינבעדייטענדע רעדען געהאַלטען, וועלכע וויר ניכט דער מיהע ווערטה האַלטען מיטצוטהיילען. —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ערצהערצאָג יאָזעף) האט דעם פעסטער איזראעליטישען פרויען-פעראיינע דען בעטראג פאָן 50 גולדען געשפּענדעט.

* (ביא פראַנץ דעאק.) זאָננטאג בעזוכטע דער אונגארישע מיניסטער-פרעזידענט ביטטאָ דען קראנקען פראנץ דעאק, אום זיך מיט איהם הינזיכטליך דער היינטיגען פּאָליטישען לאגע אין אונגאַרן צו בעשפּרעכען. ביטטאָ בעשפּראַך מיט איהם דיא פאָן טיסאָ בעאנטראַגטע פעראייניגונג, וואס נון דעאק דאראויף זאגטע, דאס וויל הערר ביטטאָ ניכט מיטטהיילען. איניגע צייטונגען, וועלכע פאָן אללעם וויססען וואָללען, בעהויפּטען, דאס דעאק איבער דאס פערמישען דער רעכטען מיט דען לינקען פאָלגענדעס זאגטע: „דער ערמעללעכער ווין איזט גוט, דער באַדאַטשאָנער ווין איזט נאָך בעססער, דער טאָקאַיער איזט אם בעסטען, אבער נור יעדע ווין-גאַטטונג אין בעזאָנדערער פלאַשע. זאָבאלד מאַן זיא אבער צוזאַממענמישט אונד זיא אין איין געפעס גיבט, זינד זיא ניכט צום טרינקען. ווענן נון איהר לוסט האבט צו איינעם זאָלכען מישמאַש, זאָ קאָסטעט עס!" —

* (דיא אנגעלעגענהייט איינעס איזראעליטען אים רייכסטאַגע.) אין דער מאָנטאַג-זיטצונג דעם אונגאַרישען רייכסטאַגעס ריכטעטע דער דעפּוטירטע באַטהי אן דען יוסטיץ-מיניסטער פאָלגענדע בעשווערדע: דער אייזענשטעדטער קויפמאַנן אלכסנדר שפּיטצער האטטע געגען איינען עסטערדייכישען בירגער איינען פּראָצעס אין צווייא אינשטאַנצען פערלאָרען, דאנן האט נאָך זיינע געגענ-פּארטייא ביים געריכטע אין וויענער נייששטאדט איין קרימינאַל-פּראָצעס אָהנע יעדען גרונד געגען שפּיטצער אנגעשטרענגט. דאס עסטעררייכישע געריכט ליעס היעראויף דען הערן שפּיטצער, וועלכער אין זיינער אומגעגענד איין עכט אנגעזעהענער מאַנן איזט, שטעקבריעפליך פערפאָלגען אונד שעדיגטע אויף דיעזע וויזע ניכט נור זיינען קרעדיט, זאָנדערן אויך זיינע פערזאָנליכע עהרע. אלס מאַן נון דאס עסטעררייכישע געריכט פראַגטע, וואַרום עס דען הערן שפּיטצער גאר שטעקבריעפליך אלס איינען פליכטיגען מאָרדער פערפאָלגען לאסט, דא גאב עס צור אנטוואָרט, וויל דיא אונגאַרישען געריכטע ניעמאַנדען אויסליעפערן. נון פראַגע איך: האט דאס יוסטיץ-מיניסטעריאום פאָן דיעזעם פאַללע קעננטניס? אונד ווענן יא, וואס פיר איינע געגענ-טהאונג געדענקט עס דיעזעם אונגאַרישען שטאַאטס-בירגער צו פערשאַפפען? (דער מיניסטער בליעב דיא אנטוואָרט שולדיג.)

בורג, אום זיא פיעללייכט ניעמאַלס וויעדער צו זעהען, ער וואָללטע דען בעקאַננטען זיינער פערשטאָרבענען גוטען אונד פראָממען עלטערן דיעזע שאַנדע ניכט אנטהון. ער רייזטע מיט זיינער ברויט נאָך וויען, וואָ אויך דיא ציוויל-עהע שטאַטטגעפונדען האטטע. פאָן דאָרט בעגאַב ער זיך נאָך רייכענבערג, וואָ ער אלס פאַבריקס-איינהאבער זיינע בלייבענדע וואָהנונג גענאָממען האטטע.

XIII. דער גליקליכע אויסגאַנג.

עס וואר איינע שטירמישע ווינטער-נאַכט. דרויססען הייל-טע דער שטורם אונד פייטשטע דיא שנעע-פלאָקען אן דאס פענסטער, זאָ דאס דער גייסטליכע אין שטאַמפּפען, וועלכער אין דיעזער נאַכט ניכט שלאַפען קאָננטע, אָפט פאָם בעטטע אויפשפּראַנג אין דער מיינונג, דאס יעמאַנד אן דאס פענסטער קלאָפּפע. — אונרוהיגעס געוויססען, וועלכעס פאָן דעם רוישען איינעס וועלקען בלאַטטעס אויפגעשרעקט ווירד!

באלד קלאָפּפטע עס ווירקליך מיט מענשען-פינגערן אן דאס פענסטער אונד אויף דיא פראַגע „ווער דא?" וואורדע געאנטוואָרטעט „„איין גוטער ברודער!"" — דער גייסטליכע שויטע צום פענסטער הינויס אונד ווירקליך שטאַנד דרויססען איינע פערזאָן אלס קלאָסטער-ברודער געקליידעט. דער גייסטליכע ליעס איהן היניין. ער שפּראַך מיט איהם לאַטייניש, דער קלאָסטער-ברודער פערשטאַנד אבער דיעזע שפּראַכע ניכט, דער קלאָסטער-ברודער שפּראַך אונגאַריש, אבער מיט איינער זאָלכען אויסשפּראַכע וויא מאַנכע יודען, וועלכע ניכט פאָן איהרער קינדהייט אויף אונגאַריש שפּרעכען.

„איהר זייד אלזאָ קיין קלאָסטער-ברודער?" פראַגטע דער גייסטליכע.

„„ניין! דאס בין איך ניכט. איך בין איין מאָרדער, דער פאָם שטאַאטס-געפענגניססע אין איללאַווא ענטשפּרונגען איזט!""

„איין מאָרדער?"

„„ניכט גאַנץ! איך וואָללטע אבער איינען מאָרד וועהרענד דער רייכסטאַגס-וואַהל אין וואַללענדאָרף בעגעהען ... ראָך....""

דער פליכטלינג קאָננטע נאָך זיינע אויסזאגע ניכט בעענדען, אלס שאָן וויעדער אן דאס פענסטער געקלאָפּפט וואורדע. עס וואר דער בריעף-טרעגער, וועלכער איינען עקספּרעס-בריעף איבערבראַכטע. ער וואר מיט דער פּאָסט געגען מיטטערנאַכט אנגעקאָממען אונד וויל ער „עקספּרעס" לויטעטע, מוסטע ער אלזאָגלייך דעם אדרעססאַטען צוגעשיקט ווערדען. שנעלל ערבראַך ער דען בריעף אונד לאַז:

רייכענבערג, דען 28 דעצעמבער.

ליעבער ברודער!

זעלבסטמאָרד איזט דיא גראָסטע זינדע, וויל מאַן מיט דעם טאָדע זעלבסט דיא זינדע בעגעהט אונד זיא דאהער ניכט מעהר בערייען קאַנן; ווערע דיעס ניכט דער פאַלל, זאָ ווירדע איך לענגסט ניכט מעהר צו דען לעבענדען געהאָרען. —

וויא איך דיר שאָן אָפט געשריעבען האבע, פיהרען וויר דאס אונגליקליכסטע עהע-לעבען. דאס ערסטע יאהר, וועלכעס בייא אנדערען דיא שאָנסטען פליטטער-וואָכען ענטהאלט, איזט פיר אונס טרויריג, זעהר טרויריג, מיט לאַנגזאַמען שריטטען דאהינגעגאַנגען.

וואס גאָטט זעלבסט מיט זיינער רעליגיאָן אבזאָנדערטע, דאס דירפטע דער מענש מיט פרעפעלנדער האנד ניכט פעראייניגען! איך ליעבע מיינען מאַנן גרענצענלאָז, אבער פאָרטוועהרענד שטעהט דיא שיידע-וואַנד דא אונד וויל ניכט פאַללען! ער איזט אונגליקליך אונד איך נאָך אונגליקליכער, וויל איך איהן אויך אונגליקליך מאַכטע.

בייא דען איזראעליטען איזט דיא עהע מיט דער רעליגיאָן זאָ פערקניפּפט, דאס זיך נון אין אונזערער מיש-עהע דיא שרעקליכסטען אונד שראָפּפסטען געגענזעטצע צייגען. איך בעפאָלגע וואָהל אללע יידישען פאָרשריפטען מיינעם מאַננעס, וועלכע ניכט דירעקט געגען מיינען גלויבען זינד, אבער זאָבאלד איך מיינען גלויבען בעפאָלגען וויל, פערלעטצע איך דאמיט דאס יידישע געפיהל מיינעס מאַננעס.

וויר האטטען דיא „וויינאַכטען" אונד איך וואָללטע ווענינסטענס איינמאַל אים יאהרע דיעזע ווינציגען הייליגען שטונדען געניעסען, אום נאָך מיינע אנהענגליכקייט אן דען גלויבען מיינעם פאַטערס צו בעקונדען. איך וואָללטע מיט מיינער נאַכבארין אום מיטטערנאַכט אין דיא קירכע צור „מעססע" געהען. נור מיט גראָסטער שיכטערנהייט געטרויטע איך מיך, דיעזען מיינען ווילען מיינעם גוטען מאַננע געגענאיבער צו אייסערן. ער שפּראַך קיינע זילבע. ער זאה מיך בלאָס אן, אבער דער בליק וואר זאָ אונבעשרייבליך וועהמוטהיג אונד בעטענד, דאס ער מיר טיעף אינס הערץ געשניטטען האט. צור מעססע אונד צור בייכטע בין איך שאָן לאַנגע ניכט געגאַנגען, דער גייסטליכע בעטראַכטעט מיך אלס איינע פערוואָרפענע אונד ווירדע מיך זאָגאַר פאָן דעם בייכט-שטוהלע וועגשטאָססען. איך בין זאָמיט קיינע כריסטין אונד קיינע יידין. —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דאס אייך אונגארן אויס דעם צאָלל-וועזען גראָסע-רע איינקינפטע האבע.

„אבער, ווייא געזאגט, צוערסט מיססטען דיא פעהלענדען סוממען אין אונזערער הויזהאלטונג דורך דיא ערהאָהטע שטייער געדעקט ווערדען. ליידער אבער וואָללען פיעלע אין אונזערעם לאנדע איהרע שטייער-פפליכט ניכט ערפיללען, איך קאָננטע היער מעהרערע רייכע לייטע אנגעבען, וועלכע איהר פער-מאָגען אונד איינקאָממען פערלייגנען, אום נור ניכט איהרער שטייער-פפליכט צו ענטשפרעכען. יא גע-עהרטעס הויז, איך בין איבערצייגט, דאס ווענן דיא הערדען רייכען גרונד-בעזיטצער נור דיאיעניגען שטייערן עהרליך איינצאהלען מאָכטען, וועלכע זיא נאך דעם ביזהעריגען געזעטצע צו צאהלען האבען, זאָ ווערען אייך שאָן אונזערע שולדען געדעקט.“

דיעזע רעדע דעס מיניסטער-פרעזידענטען האט איינען זאָלכען בייפאלל הערפאָרגערופען אונד זיינע אויפגעצעהלטען פלאָנע האבען זאָ געפאללען, דאס מאן גלויבטע, דאס ביטטאָ אייך אינטער דעם נייען מיניסטעריאום מיניסטער-פרעזידענט בלייבען ווירד.“

נאך ביטטאָ האט דער דעפוטירטע האָרן געשפראָכען. ער זאגטע: „אונטער דיעזען פארטייא-פערהעלטניססען אונד אין דען שטונדען, אין דענען מאן דיא אבדאנקונג דעס געגענווערטיגען אונד דיא ערנענונג דעס נייען מיניסטעריאומס ער-ווארטעט, לאָסט זיכט ניכט מעהר שפרעכען: אבער נור אייניגע בעמערקונגען וויל איך מאכען: איך בעקעננע מיך שאָן לענגסט צו דער ערסט פאָן הערדן טיסאָ איסגעשפראָכענען מיינונג. דאס פיר יעטצט קיינע צייט מעהר איזט וועגען דעם 1867-ער אויסגלייכעס צו שטרייטען. — וואס נון דען צאָלל-פערטראג מיט עסטעררייך בעטריפפט. זאָ האבע איך שאָן בעוויעזען, דאס וויר אונגארן שטארק פער-קירצט ווארדען. דענן פאָן דיעזען געמיינשאפטליכען צאָלל-איינאהמען בעקאָממען וויר אום $10\frac{1}{2}$ מיללי-אָנען וועניגער אלס אונס געביהרט. — הערר קער-קאפאָלי זאגטע, דאס וויר דיא איסגעגבאָרגטען 340 מיללי-אָנען נור אויף ניטצליכע צוועקע פערוועדעט האבען: מיר שיינט, דאס דיא קאָהלען- אונד אייזען-ווערקע אין דיאָשדיאָר אונד שילטהאל קיינע איינ-בריגענדע געשעפטע זינד אונד וויר ווערען נאך פראָה, ווענן זיא יעמאנד פאָן אונס אומזאָנסט איבער-נעהמען ווירדע. אונזערע רעגיערונג האט נור אימ-מער מיט דעם געלד-לייהען פאָן ראָטהשילד צו טהון אונד זיא האט דאס שפריכוואָרט: „פירכטע פאָר ראָטהשילד אונד שייע אללע וועלט!“ אבער איין פראָממער מאנן מיסטע דאס שפריכוואָרט האבען: „פירכטע גאָטט אונד שייע ניעמאנד!“ —

נאך האָרן שפראך גראף טהעאָדאָר טיסאָ.

ער זאגטע: „דיא געגענווערטיגע רעגיערונג ווירד ניכט וועגען דער שטייער-ערהאָהונג געשטירצט, דא דאָך שאָן יעדער דיא נאָטהווענדיגקייט איינער שטייער-ערהאָהונג איינזיעהט. זיא ווירד בלאָס וועגען דער שלעכטען פארטייא-פערהעלטניססע געשטירצט. וויר ברויכען איינע שטארקע רעגיערונג אונד איינע שטארקע פארטייא. איך ווינשע איינע שטארקע רעגיערונג, אין וועלכער לינאָ, שעננעי אונד טיסאָ מיניסטער זיין זאָללען.“ —

אין דער דיענסטאג-זיטצונג דעס אונגארישען רייכסטאגעס שפראך דער רעכטע פאצאָלאי עבענפאללס געגען זיינע איינענע פארטייא אונד גע-גען דיא רעגיערונג. איבער לינאָי זאגטע ער, דאס זאָ לאנגע ער מיניסטער וואר, האטטע ער קיינע גוטע פלאָנע, יעטצט וויל ער מיניסטער ווערדען ווילל, קאָממט ער מיט פלאָנען צו קריעכען. פא-צאָלאי זאגטע: „איך ווערדע זאָ לאנגע שרייען אונד שפרעכען, ביז דיא מויערן פאָן יריחו איינ-שטירצען ווערדען, דאמיט וויר דיא הינדערניססע דער שלעכטען ווירטהשאפט בעזייטיגען קאָננען. — וואס נון דיא רעדע דעס הערדן טיסאָ בעטריפפט, איזט זיא וואָהל זעהר גוט אונד שאָן. נור העטטע זיא הערר טיסאָ נאך פאָר 7 יאהרען האלטען מיס-סען, דאמיט אינס דער לאנג-יעהריגע קאמפף ער-שפארט ווערע. — מיט דער שטייער-ערהאָהונג זאָללען דיא רייכען גרונדבעזיטצער הערהאלטען, דיא נייען אייזענבאהנען אונד זאָנסטיגען איינריכטונ-גען האבען איהנען זאָ פיעל נוטצען געבראכט, דאס ווענן זיא דיעזען נוטצען צוריקבעצאהלען, זינד אונ-זערע שולדען געדעקט.“

היערויף ערהאָב זיך ווידער לוינאָי אונד שפראך געגען פאצאָלאי. ער זאגטע: „שאָן פאָר דעם יאהרע 1848 בין איך מיט הערדן פאצאָ-לאי אלס דעפוטירטער אים אונגארישען רייכסטאגע געזעססען, איך העטטע אלזאָ פאָן איינעם זאָלכען קאָללעגען איינען זאָלכען אנגריפף ניכט ערווארטעט. עס איזט ניכט וואהר, דאס איך פריהער קיינע פלאָנע האטטע, שאָן אים יאהרע 1868 בין איך מיט דענזעלבען פלאָנען אויפגעטרעטען. — איך וואר עס ניכט שאָן פאָם הערדן פאצאָלאי דעם הערדן טיסאָ וועגען זיינער פריעדענס-רעדע פאָרווירפע צו מאכען, הייטע מיססען וויר אללע דיא פערזאָנליכען ריקזיכטען אויסער אכט לאססען אונד ברידערליך מיט פעראיינטען קרעפטען אונזער פאטערלאנד רעטטען.“

נון ערהאָב זיך פינאנצ-מיניסטער גיצי אונד היעלט איינע גראָסארטיגע $2\frac{1}{2}$ שטינדיגע רע-דע. מאן זאגט, עס ווערע זיינע לעטצטע אבשיעדס-רעדע געוועזען, וויר וואָללען נון פערזוכען, איינען אויספיהרליכען אויסצוג אויס דיעזער גראָסען רעדע צו מאכען:

„געעהרטעס הויז! דורך דיא ארט אונד ווייזע זיינעס אנגריפפעס האט הערר פאצאָלאי עבענ-פאללס איינע שמוטצערייא הערפאָרגערופען: וויא איך זעהע, האט ער זיך מיט פינאנצ-פאָליטיק וועניג בעשעפטיגט, אונד פערשטעהט אייך זעהר וועניג דא-פאָן. פאצאָלאי דריקט זיינע פריידע איבער טיסאָ'ס רעדע אויס, דאבייא מישט ער אבער ווערמוטה אין דען פריידען-בעכער. איינע זאָלכע רעדע אים רייכס-טאגע וואר מעהר אלס אונאנשטענדיג.“

„דער הערר באראָן שעננעי זוכט דאס הייל-מיטטעל אונזערער געלד-קראנקהייט נור אין דער פערבעססערונג דער פערוואלטונג. אונטער דער עסטעררייכישען רעגיערונג אין אונגארן וואר ער שטאטטהאלטער אונד אין שטאטטהאלטער קאנן נאטירליך בילליגער ווירטהשאפטען אלס איינע גראָסע רעגיערונג איינעס זעלבסשטענדיגען לאנדעס. איך גלויבע קוים, אב שעננעי גאר ערנסטליך דאראן דענקט, שאָן הייטע זיינע פלאָנע אין דער ווירקליכ-קייט אויספיהרען צו קאָננען, אונד ווענן ער זאָגאר מיניסטער ווירד, וויל איך איהם ראטהען, דיעזען געפעהרליכען פלאָטצליכען שריטט מיט זיינען פלאָנען ניכט צו בעגעהען, דא זיא פיר הייטע אונאויספיהר-באר זיין.“

„עס ווארדע היער אים הויזע אָפט געזאגט, דאס איינע שטארקע רעגיערונג אָהנע איינע שטאר-קע פארטייא אונמאָגליך איזט: גיבט עס אבער פיר יעטצט אין דיעזעם הויזע איינע שטארקע פארטייא? — איך, מיינע הערדען, ווייס פיר הייטע קיינען אנ-דערן אונד קיינען בעססערן פלאָן אלס דיא שטייער-ערהאָהונג! — איך גלויבע איבערצייגט צו זיין, דאס עס פיר הייטע אייך קיינען אנדערען אנגעהמבארען פלאָן גיבט.“

„וויר מיססען אונזערע שולדען פינקטליך צאה-לען אונד ווענן דער רייכסטאג אונזערע שולדענ-צאהלונג אונמאָגליך מאכט, דאנן וואָרען אללע אונ-גארישען קריעגע פאָן דער שלאכט בייא מאָהאטש ביז צור שלאכט פאָן ווילאגאָש אומזאָנסט, דא דאנן אונזערע זעלבסטשטענדיגקייט אונרעטטבאר פער-לאָרען איזט. יא, עס קאָננטע מיט אונזערעם לאנ-דע זאָדאנן עטוואס געשעהען, וואס איך גאר ניכט אויסשפרעכען וויל.“

„דיא שטייער-פינדע מאכען דיא איינווענדונג, דאס בייא אונס דיא ווישטערונגען שלעכט זייען. עס גיבט יאהרע מיט גראָסער טראָקענהייט, אין דענען גאר ניכטס וואכסט. דאס איזט ליידער וואהר! אבער איין געזעגנעטעס יאהר איזט דאנן אים שטאנדע דען אויספאלל פאָן 2 אונד 3 שלעכטען יאהרען צו ערזעטצען.“

פאָלליעטאָן.

ציוויל-עהע.

(21-טע פאָרטזעטצונג.)

אם 18. סעפטעמבער יענעס יאהרעס ערשיען דער קאי-זערליכע קאָממיסער אבערמאלס אין דיעזער קאָנגרעס-זיטצונג. קאיזער נאפאָלעאָן ליעס דעם קאָנגרעססע זיינע צופריעדענ-הייט מיט דען אנטוואָרטען ערקלערען אונד דריקטע דאבייא זיינען וויללען אויס, איין גראָסעס „סנהדרין“ איינצוברופען, וועלכעס איבער דיעזע אנטוואָרטען אורטהיילען זאָלל, אום זיא דאנן צום געזעטצע ערהעבען צו קאָננען. דיעזעס גראָסע סנהדרין זאָלל צווייא דריטטהיילע אויס געלעהרטען ראבבינערן בעשטעהען, וועלכע אויס גאנץ איירואָפא איינצוברופען זיין, אום דער רעגיערונג מאנכעס דונקעלע אויפצוקלערען.

דער קאָנגרעס האטטע דאהער בעשלאָססען, אים נאמען דער פערזאממלונג איינע קונדמאכונג אונד איינען אויפרוף אן אללען יודען פראנקרייכס אונד איירואָפאס ערגעהען צו לאססען, נאך וועלכען דיא איינבערופונג דער סנהדרין אויף דען 20. אָקטאָבער אין פאריז שטאטטפינדען זאָלל.

דער אויפרוף וואר אין העברעאישער, פראנצאָזישער אונד איטאליענישער שפראכע געדרוקט. דיעזעס סנהדרין ערדענטע דאמאלס אין איירואָפא גראָסעס אויפזעהען. מאן היעלט דאס פיר דיא צייט פאָם מעסיאס (משיח); פאָן אמס-טערדאם אונד פראנקפורט אם מאין קאמען דאנקעס-שרייבען אן קאיזער נאפאָלעאָן.

אם 9. פעבער 1807 ווארדען דיא זיטצונגען דער סנהדרין ערעפפנעט. דער מיניסטער האטטע דען פראָממען אונד געלעהרטען ראבבינער דאוויד זינצהיים צום אָבערהויפט (נשיא) דיעזער סנהדרין ערנאננט. עבענזאָ וויא איינסט אין ירושלים, זאָ בעשטאנד אויך היער דיא אנצאהל דער סנהדרין אויס 71 מעננערן. דיא זיטצונג האט אייך האלב-קרייז-פאָרמיג שטאטטגעפונדען. מאנכע רעדען ווארדען אין העברעאישער שפראכע (בלשון הקודש) געהאלטען — אונד אין דער זיטצונג פאָם 19-טען פעבער האבען דיעזע סנהדרין דיא פראגע הינזיכטליך דער מיש-עהע בייגאהע זאָ בעאנטוואָרטעט וויא דער קאָנגרעס. זיא זאגטען, דאס דערגלייכען מיש-עהען אלס ציוויל-פערבינדונגען גילטיג זינד, אונד מאן קאנן איינען זאָל-כען יודען, דער איינע כריסטין הייראטעט, ניכט פאָם יודענטהומע אויסשטאָססען (ניכט מחרים זיין). נור איינע רעליגיאָזע ווייהע (קרושה) קאנן איינע זאָלכע עהע ניכט ערהאלטען; דענן זעלבסט דער תלמוד (גמרא) שפריכט נור פאָן היידען אונד קאָננטע אלזאָ אן כריסטען נאר ניכט דענקען.

„נון בין איך מיט דיעזעם קאפיטעל אויס דער געשיכ-טע דער איזראעליטען פערטיג (זאגטע דער גייסטליכע) אונד זיא ווערדען וואָהל אן דיא וואהרהייט דיעזעס היער געשריע-בענען ניכטס צו צווייפעלן האבען!“

„„וועהען איירע עהרווירדען (זאגטע מיכאעל), דער אויסשפרוך דער סנהדרין איזט ניכט גאנץ זאָ וויא דער אויסשפרוך דעם קאָנגרעסעס. וויא איך היער צווישען דען צייל־ען לעזע, וואָללען דיאזעלבען נור זאָפיעל זאגען, דאס דער יודע, וועלכער איינע כריסטין הייראטעט, וואָהל איינע גראָסע זינדע בעגעהט, אבער אינדעססען נאך איממער יודע איזט אונד זאָ לאנגע ער זיך ניכט טויפט, נעהאָרע ער נאך צום יודענטהומע. איך מוס מיך נון ענטשליעסען איינע זינדע צו בעגעהען, מיט דער האָפפנונג, איינסט נאך דיעזע זינדע גוט צו מאכען . . . . וואָהלאן, עס געשעהע! — הילף' מיר גאָטט, איך קאנן ניכט אנדערס!““ —

* *
*

עס איזט געשעהען! דער גייסטליכע וואוסטע זיינע בע-רעדזאמקייט זאָוואָהל בייא דעם יונגען מאננע אלס אויך בייא זיינער שוועסטער אנצו-ווענדען — אונד דאָרט, וואָ ער מיט זיינער בערעדזאמקייט קיינע בעווייזע ליעפערן קאָננטע, דא שוואור ער האָך אונד היילינ, דאס זיא זיך הייראטען דירפען. דיא שוועסטער גלויבטע דעם ברודער אונד מאכטע זיך מעהר קיינע געוויססענס-ביססע. דעסטאָ שטירמישער אבער גינג עס אים אינגערן דעם יונגען מאננעס צו. ער פערגעגענווער-טיגטע זיך, וועלכען נייען אונד געפעהרליכען וועג ער נון בעטרעטען ווירד, ער וואוסטע דיא גראָסע דער זינדע, וועלכע ער בענעהט: אבער ער האטטע קיינען אנדערן אויסוועג. ער טראָסטעטע זיך נור נאָך מיט דער האָפפנונג, דאס ער דאָך נאָך איינסט איינען גליקליכען אויסגאנג פינדען ווערדע — אונד בענינג דאהער דיעזען געפעהרליכען שריטט! —

דער גייסטליכע פירכטעטע וואָהל, דאס דער יונגע מאנן נאך דער הייראט רייע בעקאָממען ווערדע, דא אים עהעלי-כען לעבען צווישען איינעם פראָממען יודען אונד איינער פראָממען קאטהאָליקין פיעלע נעגענזעטצע ענטשטעהען, ער ליעס זיך דאהער פאָן מיכאעל איינען קאָנטראקט אויסשטעל-לען, דאס ער זיינע שוועסטער ניעמאלס פערלאססען דארף אונד אים פאללע דעס פערלאססענס, מוס ער איהר זיין גאנ-צעס פערמאָגען צוריקלאססען.

מיכאעל פערליעס באלד זיינע פאטערשטאדט פרעס-